

A Szegedért Alapítvány idei kitüntetettjei

A tizenötödik galaest

Im már tizenötödik alkalommal osztja ki díjait a Szegedért Alapítvány azoknak, akikre lehet büszke a Tisza-parti város. Idén a civil vezeték fődíját dr. Molnár József mikrobiológus, rákkutató professzor kapja, a tudományos kuratórium díjazottja dr. Csillik Bertalan anatómus professzor, a művészeti kuratórium Meszlényi László karnagynak, zenetudósnak ítélte oda az elismerést, míg a társadalmi-állampolgári kuratórium díjazottjaként Vágás István vízépítő mérnök, hidrológus örülhet az elismerésnek. A díjakat az alapítvány mai galaestjén adják át 19 órától a Szegedi Nemzeti Színházban.

A MŰVÉSZETI DÍJAZOTT: MESZLÉNYI LÁSZLÓ

A muzsika szerelmese

Meszlényi László, a Musica Parlante Kamarazenekar alapító karnagya, a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Főiskolai Karának nyugalmazott docense kapta a Szegedért Alapítvány művészeti kuratóriumának díját.

Meszlényi László

Kaposváron született, Pécszet nőtte fel, de már évtizedek óta szegedinek vallja magát Meszlényi László, akinek sajátos humorral fűszerezett, lebilincselő kiselőadásain koncertlátogatók nemzedékei nőttek fel. Az ismeretterjesztéshez és a zenetanításhoz gyakorló muzsikusi „aranyfedezettel” rendelkezett, hiszen mielőtt a konzervatórium tanára lett, oboa- és kürtművészként huszonöt éven át játszott Vaszy Viktor zenekarában. Annak is több mint negyedszázada már, hogy növénydekeiből megalapította a Musica Parlante Kamarazenekart, amellyel nemcsak idehaza, hanem Európa-szerte is sikereket aratott. Nyugállományú docensként ma is az együttes karnagya. Imádja a barokk zenét, ezért olyan rezidenciális karakterű kamaraegyüttest álmodott meg, mint amilyenek valaha az Esterházyak és a Festicsek zenekarai voltak. „A historizmust kompromisszumokkal próbáljuk megvalósítani, hiszen csak modern hangszerek állnak rendelkezésünkre. Nevetséges és eleve halálra ítélt próbálkozás lenne, ha arra törekednénk, hogy utánozzuk a világhírű Gardino Armonicót, vagy a bécsi Concentus Musicust. Inkább az

a törekvésem, hogy sajátos szelídített és átmentett historizmust csináljunk, amit a táncra-karakterre, a tempóra, a ritmikázásra, a retorikus karakterre kiemelésénél lehet megvalósítani. Nem szabadna, de picit mégis büszke vagyok rá, hogy olyan Telemanni-műveket mutattunk be, amiket Szegeden sohasem adtak elő korábban. Carissimi Jephthe oratóriumát is műsorra tűztük, és nem tudom, Händel János-passióját előtünk bemutatták-e valaha is Szegeden.”

Meszlényi László hisz a gerontológia egyik alaptételében: az sorvad el legkésőbb, amit legjobban használnak. Ezért ma is folyamatosan szellemi tréningben van, az elmúlt két évtizedben tucatnyi nemzetközi régizenei kurzuson vett részt. Negyvenévesnyi muzsikusi és zenetanári munkásságát ismerte el a szegedi önkormányzat, amikor néhány éve a Szeged Kulturájáért aranygyűrűvel kitüntette.

A jellegzetes szegedi utcaképek közé tartozik a következő jelenet is: ketten beszélgetnek, az egyikük dr. Molnár József rákkutató professzor. Mindenki ismeri.

– Aki belép ebbe a laborba, együtt látja a modernitást és a hagyományt. Fontosak ezek a régi fotók?

– Hogyne lennének azok, hiszen nem akárhányik örökítenek meg. A Mikrobiológiai Intézet egykori professzora, Ivanovics Györgyöt, akinek tanítványa lehettem. A másik képen Szent-Györgyi Albert, Bay Zoltán és mások röplabdázának az udvaron... Nem akármilyen tradíciót ápolunk!

– A Szent-Györgyi-tradíció jegyében Ön egy hatalmas, falak nélküli labor munkáját hangolja össze. Hol tartanak a rákkutatásban?

– Több mint két évtizede kezdtük. Ma huszonnégy ország kutatóinak részvételével ötödik éve tart az együttműködés, amelyet koordinálok: ez egy európai program, de Ausztráliától Japánig sok más, nem európai kutatóhellyel is együttműködünk. Mínt ismert, a tumoros sejtek bizonyos esetekben érzéketlenné válnak a kemoterápiás szerekre. Ezekben a nemzetközi együttműködésben azt vizsgáljuk, hogyan lehet visszaállítani a dagasztos sejtek gyógyszerérzékenységét azután, hogy érzéketlenné váltak a kemoterápiára. Természetesen a mi laborunk is aktívan részt vesz mind az európai, mind a tengerentúli kooperációs kutatásokban. Vizsgáljuk vastagbél-, emlő-, tüdő-, méh- és petefészekrák-sejtek reakcióit különféle vegyületekre, hiszen mindegyik rákos sejt másképpen viselkedik. Az együttműködés különösen előnyös azoknak a fiatal kutatóknak, akik ennek révén építhetik külföldi tudományos kapcsolataikat, hiszen a programban közreműködő kutatóhelyek között bevett gyakorlat a szakemberek cseréje is.

– Professzor úrnak nagyon bevéhat ez a koordinációs szerep, mert feladatokat vállalt. Az új téma: az élelmiszerek és a rák.

– Még nem tudjuk, sikerül-e a pályázatunk. Az európai hatos keretprogram pályázat, három évre szóló, mintegy 21 millió eurós kutatásra. Úgy tudom, ennek az évnek a második fe-

A FŐDÍJAS: MOLNÁR JÓZSEF

A falak nélküli labor lelke

Molnár József: A tüdőrák tekintetében a kétes értékű első helyet foglaljuk el a világ országainak listáján

FOTÓ: GYENES KÁLMÁN

leben lesz döntés. 18-20 ország körülbelül 300 kutatójának együttműködését kell majd összehangolni.

– Magyarországon 33 ezer embert visz el a rák évente – ebben az is benne van, hogy megesszük az étellel a peremetozszert?

– A rák nem születik velünk, a környezeti hatások felelősek a kialakulásáért. A vegyszereket tartalmazó táplálék is a betegség előidézői között van – és persze sok más, úgynevezett civilizációs hatás. A dagasztos megbetegedések száma világ tekintetében évről évre emelkedik. Nálunk az utóbbi években stagnálást tapasztalhatunk, de persze az évi 33 ezer beteg borzasztóan sok. Egy kisvárosnyi népesség! Ha hozzávesszük, hogy a tüdőrák tekintetében a kétes értékű első helyet foglaljuk el a világ országainak listáján, be kell látnunk, számunkra a kutatások min-

den apró előrehaladása valóban létfontosságú.

– Úgy értesültem, ön a saját kertjében biotermesztést valósít meg. Tudatosan, vagy idő hiányában nem vegyszerez a gyümölcsöt?

– Abba a kevés időbe, amikor szívesen kertészkedem családommal együtt, nem nagyon fér bele a permetezés.

– És a másik hobbját? A történelem?

– Talán azért fordulok különös figyelemmel a közelebbi és a régmúlt idők történelmére felé, mert az édesapám Móra Ferencnél dolgozott...

– Milyen gondolatokkal veszi át a fődíjat?

– Általában a saját hazájában ismerik el utóljára az ember érdemeit, úgyhogy ez a kitüntetés számomra nagyon becses. Nem várt, meglepetésszerű. Örülök neki.

S. E.

A TÁRSADALMI-ÁLLAMPOLGÁRI KURATÓRIUM DÍJAZOTTJA: VÁGÁS ISTVÁN

A Tisza kutatója

A Szegedért Alapítvány társadalmi-állampolgári kuratórium díját ebben az évben dr. Vágás István vízépítő mérnök, hidrológus, neves Tisza-kutató kapta.

Vágás István a Szlovákiához csatolt Losencon született. Tizenöt esztendőskorában, 1945-ben, családját Szegedre telepítették. Budapesti szerzett mérnöki diplomát, s előbb a műgyémant vízépítési tanácskén, majd a vízgazdálkodási kutatóintézetben végzett tudományos munkát. Ez idő tájt mélyültek el ismeretei, s keltette föl érdeklődését a hidrológia. Szinte minden jelentős árvíz-nél részt vett a védőmunkában: 1954-ben és 1956-ban a Csepel-szigetnél, Baján és Hercegszántón, 1965-ben a Rába mentén dolgozott. Közben iga-

zi árvízvédelmi tudóssá és szakemberré vált, s ebben az időszakban mélyült el a Kárpát-medence árvízvédelmi nehézségeinek megismerésében. Szegedre 1964-ben tért vissza. Előbb az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság osztályvezetője, majd főosztályvezetője. Folyamatos publikációi mellett tanulmányokat és könyveket is írt. A műszaki tudományok kandidátusa és doktora, címzetes egyetem tanár.

Tudásával, szakértelmével, megalkuvást nem ismerő véleménymondásával évtizedeken át segítette a város árvízvédelmi nehézségeinek megoldását. Az 1966 februárjában, majd 1970-ben ránk törő árvíz idején a védekezők első vonalában tette a dolgát a település és környéke megmentéséért. Dolgozott a makói buzgár megfékezésén, a kitelepítés előkészíté-

Vágás István

sén, folyamatosan vizsgálta és elemezte az árvíz hatását és annak várható következményeit. Mérnöki tudásával hozzájárult a hetvenes árvíz után a védvonalak megerősítéséhez, amelynek köszönhetően a várost nem öntötte el az áradó víz.

A TUDOMÁNYOS DÍJAZOTT: CSILLIK BERTALAN

Az érdekes élet titka

A tudományos kuratórium díját dr. Csillik Bertalan anatómus, a Szegedi Tudományegyetem Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Centrum emeritus professzora kapta.

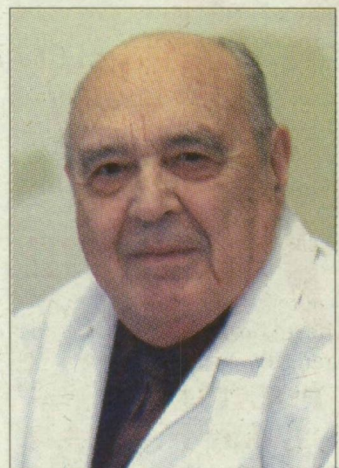
A szegedi lokálpatriótákat tömörítő, nagy múltú civil szervezetnek, a Dugonics Társaságnak 1991 óta, az újjáalakulástól ő az elnöke, s ugyanezt a posztot tölti be az orvosegyetem baráti körében is. Szülei Kolozsvárról menekültek a palotás városba, ő már itt született. A piaristáknál tanult, ahol kedvenc helye volt a fizikaszertár laborja. Elsőséves medikus kora óta az anatómiai intézet a második otthona: végigjárt minden lépcsőfokot, demonstrátorként kezdte, intézetvezető egyetem tanár volt negyedszázadig, jelenleg emeritus professzor.

Iskolateremtő tudós. Egyetemi anatómiai előadásaira mindig megtelik a terem, ő indította el az egyetemen a német nyelvű anatómiai oktatást is. Nemzetközileg elismert agykutató. Tudományos munkásságának főbb területei: az idegingerület áttevődé-

sének molekuláris szintű feltárása, a gerincvelői fájdalomközpont szabályozó mechanizmusai, az Alzheimer-kór immuncitikémiái alapjai.

Vendégprofesszorként dolgozott a müncheni Max Planck Intézetben, a bostoni Harvard Egyetemen, a Yale-en, Philadelphiában, Svájcban. Tagja a több évszázados múltú Leopoldinának, a Német Természetudományi Akadémiának, valamint a belga Királyi Orvostudományi Akadémiának. Kitüntették a Köztársasági Középkeresztel.

A tudós tanár passziója évtizedek óta – ahogyan ő mondja – a játék a laborban. Azt vallja, a kutató indítékai a következők: a gyermeki kíváncsiság, a kalandvágy, a játékostón. Az unalomtól való viszolygás. Az eredményre való érdekes élet – teszi hozzá a tősgyökeres szegedi professzor.

Csillik Bertalan